

Het Groene blad

Lente 2021

Bioplastics

Enka giflozing op Nederrijn

Graffiti op bomen

Contactpersonen Werkgroepen

Excursies
Vacant

Mediatheek
Suze Hörchner
0318-513613
mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl

Natuurpaden
Ida Marsman
natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl

Vogelwerkgroep
Henk van Reuler
henvanreuler@outlook.com

Werkgroep scholen V'daal
Bert de Ruiter
0318-522617
scholenwg.veenendaal@ivnveenendaal-rhenen.nl

Werkgroep scholen Rhenen
Harald Ariesen
0317-616705
haraldariesen@hotmail.com

Werkgroep Planten
Magda Buijs
0318-513641
mag.buijs@hetnet.nl

Weidevogelbescherming
Roelof de Jong
0317-614941
jon73229@planet.nl

Media Werkgroep (Groene Blad)
Vacant

"de Groenlingen"
John Ikkink
0318-506521
john.ikkink@ivnveenendaal-rhenen.nl

"de Zwammen"
Martijn Stip
0317-619935
zwammen@ivnveenendaal-rhenen.nl

NatuurWerkt!
Bert Berg
0318-472145 of
06-33106173
bberg@hetnet.nl

Bomen en Openbaar groen
Carlo van de Weerd
0318-561134
kh.vd.weerd@hccnet.nl

Werkgroep PR
Cokkie Gadella
0318-550806
pr@ivnveenendaal-rhenen.nl

Natuurtuin Diddersgoed
vacant

Tuin "Groenhof"
Hanneke Baretta-Bakker
groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl

Duurzaamheid enm Moestuin
Dorothy Reijn
d.reijn@xs4all.nl

Vertrouwenspersoon
Ida Marsman
vertrouwenspersoon@ivnveenendaal-rhenen.nl

Groenhof

In de Groenhof bevinden zich het Natuur- en Milieu Educatief Centrum (NME-centrum) en de Mediatheek. Karel Fabritiusstraat 3, 3904TG Veenendaal. T. 0318-589555. B.g.g. Suze Hörchner, T. 0318-513613. Openingstijden: woensdag 14 – 16 uur of na afspraak met coördinator Suze Hörchner. Gesloten tijdens schoolvakanties én in de maanden juli en augustus. mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl, groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl, ghorchner@planet.nl www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen

Webmaster en Nieuwsbrief

Arie Bons, webmaster@ivnveenendaal-rhenen.nl
Henk te Paske, nieuwsbrief@ivnveenendaal-rhenen.nl

**LEPPERS
ZONWERING
VEENENDAAL**

Leppers Zonwering B.V.
Nieuweweg 85
3905 LH Veenendaal
Telefoon: 0318 51 75 65
Fax: 0318 54 32 60

BTW nr. 8099.91.998.801
ING bank
IBAN: NL30INGB0651914558
K.v.K.: 30058732
E-mail: info@leppers.nl

Het Groene blad

IVN Veenendaal - Rhenen - Lente 2021

Beste medeleden,

Begin maart is het nu als ik dit voorwoord schrijf. Eind januari hadden we het weekend van “de nationale tuinvogeltelling” van de Vogelbescherming.

Goed dat er aandacht gevraagd wordt voor de vogels rondom het huis. Het is natuurlijk leuk om de uitkomsten te vernemen, maar het belangrijkste is, wat mij betreft, om bij het grote publiek belangstelling voor de natuur op te wekken en de vogels te herkennen. Want wat is nu het verschil tussen een mus en een mees?

Ook lees je in de media dat de belangstelling voor het “vogelen” groeiende is, ook onder de jongeren. Op de nationale televisie zie je een verschuiving van de “Baardmannetjes” naar jongere boswachters en naar onze nationale vogelaar en bioloog Camilla Dreef. Camilla geeft ook gratis onlinevogelcursussen. Hiervoor is grote belangstelling. Overigens is een van de “baardmannetjes” daar ook bij betrokken!

Zij is op bezoek geweest bij ons in de buurt, te weten de Binnenveldse Hooilanden. En raakte in vervoering toen zij een groep patrijzen zag. Kortom, vogelen en meer in het algemeen de natuur, mag op steeds meer algemene belangstelling rekenen.

Dat zien we ook als je in deze lockdown periode de parkeerplaatsen in het weekend ziet bij Kwintelooyen en Prattenburg. Helemaal vol met geparkeerde auto's. Kortom, natuur is in! En hopelijk ook na deze enerverende Covid-19 periode.

Voor ons is het van belang, dat wij deze belangstelling blijven vasthouden in onze regio.

Mijn medebestuurdersleden en ik, zullen dan ook blij zijn, als wij samen met u, onze activiteiten als vereniging, weer op een normale manier kunnen hervatten.

Met vriendelijke groet,

Leo Pruis

Inhoud

- 4 Duurzaam
- 6 Klimaatcursus
- 8 Slenterpaadjes
- 9 Educatief Speelbos
- 10 Bioplastic
- 12 Enka Giflozing
- 14 Egelvriendelijk
- 16 Graffiti

Colofon

Het Groene Blad, het contactblad voor leden en donateurs van IVN Veenendaal-Rhenen verschijnt 4 maal per jaar.

De sluitingsdatum voor het Zomernummer is 30 mei 2021.

Informatie uit de werkgroepen verdienen een plek in ons Groene Blad.

REDACTIE:

Nico Bosman

redactie@

ivnveenendaal-rhenen.nl

Foto's voor- en achterpagina:

Tineke Wouda

BESTUUR:

VOORZITTER:

Leo Pruis

voorzitter@

ivnveenendaal-rhenen.nl

SECRETARIS:

Hans Hardeman

secretariaat@

ivnveenendaal-rhenen.nl

PENNINGMEESTER:

Heiny Achterberg

penningsmeester@

ivnveenendaal-rhenen.nl

Duurzaam

Wateroverlast, droogte en hitte

Regen, sneeuw, storm en... droogte. De afgelopen weken zijn we in Veenendaal en in de rest van Nederland getrakteerd op veel neerslag. Fijn, na een lange droge en hete zomer.

Klimaatverandering

Er is een klimaatverandering aan de gang, dat merken we allemaal. De ene keer regent het pijpenstelen, dan is het weer een periode kurkdroog. Of we krijgen in onze zomers van tegenwoordig te maken met hittestructuren. De effecten van de klimaatverandering en verstedelijking (meer steden dan groen) maken dat we op het ene moment bijna zwemmend over straat moeten om ergens te komen en het andere moment de plantjes in onze tuin het zo ongeveer begeven.

Wat kunnen we doen?

Wanneer we samenwerken in Veenendaal is er veel mogelijk. Als iedereen ervoor zorgt dat er water wordt vastgehouden en dit water tijdens droge periodes gebruikt, dan zorg je samen voor minder wateroverlast op straat en voor een minder droge bodem.

- Koppel je regenpijp af en laat regenwater vrij je tuin in lopen;
- Sluit een regenton aan op de regenpijp om het opvangen water in een droge periode te benutten;
- Infiltreer regenwater in je tuinbodem;
- Verwijder te veel verharding (tegels) in je tuin en vang ze door beplanting. Planten helpen namelijk heel goed bij het vasthouden van water, ze gaan verdroging van de bodem tegen en bieden schaduw tegen de hitte.

Bovendien zijn plantjes goed voor de insecten, kleine dieren en vogels.

Op www.duurzaamveenendaal.nl/regenwater vind je veel meer tips.

sneeuwklokje

foto Tineke Wouda

Afscheid

Jan en Hannie Mulder

Na heel veel jaren hebben Jan en Hannie afscheid van de plantenwerkgroep genomen. Natuurlijk begrijpen wij dat bij het klimmen der jaren het meelopen met de excursies bezwaarlijk wordt, maar we vinden het ontzettend jammer dat we hen bij onze excursies zullen moeten missen. Jan is een echte IVN'er met een brede kennis van de natuur die het ook leuk vindt om kennis over te dragen. Jan, een vraagbaak binnen onze groep! Kwamen we er tijdens de excursie niet uit, dan volgde er vaak een mailtje met alsnog de oplossing, gevonden na gedegen huiswerk. Afscheid nemen in coronatijd is extra moeilijk. Geen mogelijkheid om er een gezellige bijeenkomst van te maken. Toch hebben we het natuurlijk niet zomaar voorbij laten gaan. We hebben een boekje aangeboden, waarin alle leden van de plantenwerkgroep een stukje hebben geschreven. Tineke Wouda heeft een fotoboekje gemaakt en Itty Koster heeft een prachtig schaalpje met plantenmotieven gebakken.

Gelukkig blijven Jan en Hannie nog wel lid van het IVN, zodat we elkaar in dat verband nog wel kunnen ontmoeten.

Jan en Hannie bedankt en tot ziens!

Suze Hörchner, namens de plantenwerkgroep.

Moestuin

Nieuws van moestuin de Duiventoren

Dit is het derde jaar dat onze IVNafdeling de beschikking heeft over een moestuin op landgoed Remmerstein. Na een jaar uitproberen en een jaar verder experimenteren wordt nu de hele lap van 1000m² in gebruik genomen. Wat is het mooi om te zien wat je met een groepje betrokken vrijwilligers kunt realiseren. Dan zijn er ook nog diverse fondsen met leuke geldpotjes en ziedaar, een aantal wensen kunnen gerealiseerd worden.

Een van de belangrijkste zaken is een toilet. Er is geen riolering op de moestuin dus dit is een buitentoilet geworden. Dan worden excursies mogelijk en kunnen schoolklassen ontvangen worden. Alleen nog even wachten tot dit weer mag. In de tussentijd zijn ook de vrijwilligers blij dat ze niet meer in de bosjes hoeven.

Dit jaar is er voor de tweede keer een bedrag ter beschikking gesteld door het Streekfonds Utrechtse heuvelrug. Hiervan worden een aantal diervriendelijke aanschaffen gedaan. Zo is er een prachtig en royaal insectenhotel, gerealiseerd door Job Baretta en John Salm, en een vogelbad.

Op de kweekbedden worden tientallen soorten groenten geteeld. Niet alleen bietjes, aardappelen en bonen maar ook vergeten groenten zoals schorseneren, pastinaak en wortelpeterselie. Ook de fruitstruiken gaan hopelijk een eerste opbrengst geven. Kruiden en overblijvende groenten zoals eeuwig moes maken het moestuinplaatje compleet.

Het verder inrichten en aankleden van de moestuin heeft dit jaar de aandacht. Het gaat immers niet zozeer om productie, al is een beetje opbrengst natuurlijk wel mooi meegenomen. Een deel van de tuin wordt ingericht als

bloementuin met planten voor bijen en andere insecten. Ook inheemse en/of eetbare bloemen krijgen er een plek. Op deze manier brengen we steeds meer leven in de tuin.

Eenieder is welkom om een kijkje te komen nemen. Op dinsdagochtend, de 1e en 3e vrijdagmiddag en de 2e en 4e zaterdagochtend van de maand wordt er gewerkt. En mocht je belangstelling hebben om opbrengst af te nemen dan horen we het graag.

Ook als je tijd en zin hebt om mee te helpen als vrijwilliger ben je van harte welkom. moestuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

De moestuin heeft alle ruimte om zeer ruime onderlinge afstand te kunnen houden.

Dorothy Reijn

Hado Groen Techniek
Bos Tuin en Parkmachines
Munnikenweg 155 Veenendaal / Renswoude
www.hadogroentechniek.nl
0318 – 517879 of 511006
Merkdealer van

STIHL	AMBROGIO ROBOT	VIKING
STIGA		HONDA Power Equipment

Panorama moestuin maart 2021

Klimaatcursus

Meedoen met de klimaatcursus De Groene Verandering: het kan nog steeds!

We (IVN Ede en IVN Veenendaal-Rhenen) zijn op 14 januari jl. gestart met de IVN Klimaatcursus De Groene Verandering! Vol goede moed en in de veronderstelling dat we die in april zouden afronden.....

Vanwege de lockdown hebben we de eerste bijeenkomst de kennismaking met elkaar online via een zoommeeting gedaan. De groep, 9 deelnemers, bestaat uit een groep enthousiaste mensen van wie een aantal al actief is op het gebied van duurzaamheid.

De volgende bijeenkomsten willen we nog steeds erg graag offline houden omdat we denken dat dat de onderlinge interactie nog beter mogelijk maakt. Ook de excursies doen we natuurlijk liever buiten met elkaar op een mooie en/of interessante locatie.

Vol goede moed hoopten we op een tweede bijeenkomst life op 11 februari...

Zoals bekend blijkt het coronavirus ons echter nog steeds sterk in de greep te hebben en kunnen we ook de komende weken zeker nog niet bij elkaar komen.

Om de motivatie vast te houden en als een opwarmertje voor de cursus zijn we als overbrugging tot de daadwerkelijke doorstart van de cursus begonnen met zoombijeenkomsten over een gezamenlijk gekozen relevant thema waar tijdens de cursus zelf onvoldoende tijd voor is.

Inmiddels hebben we twee themazoommeetings gehouden. Een over jeugd en klimaat en een over klimaat en voedsel. Op 3 maart kwam het thema klimaatongerustheid aan bod.

Van te voren hebben we wat relevante links toegestuurd zodat iedereen zich er ter bevordering van de discussie alvast wat meer in kon verdiepen.

De zoommeetings smaakten bij de deelnemers duidelijk naar meer.

We blijven optimistisch en hopen bij de huidige stand van zaken met betrekking tot de pandemie begin april onze 2e cursusbijeenkomst met als thema 'Systeem Aarde' dan eindelijk te kunnen houden en kort daarna op een zaterdagmorgen de bijbehorende excursie in Mooi Binnenveld/ de Binnenveldse Hooilanden.

De cursus (bestaande uit nog 6 donderdagavonden en drie zaterdag (morgens) loopt dan tot ca. medio mei a.s.

Als groepsbijeenkomsten-weer zijn toegestaan bieden beide zalen (de dubbele zaal van de Groenhof en de Zanderij in Ede) voldoende ruimte om met volledige inachtneming van de 'corona-afstanden' coronabestendige bijeenkomsten te houden.

Wil je alsnog meedoen of wil je eerst wat meer informatie?

Neem dan contact op met Ida Marsman
imarsman@xs4all.nl of 06 49364206

Lente

Je ruikt, proeft, voelt de naderende lente, wat een fantastisch gevoel.

Je fiets wordt weer gepakt, je wandelschoenen opgezocht en je geeft je over aan een naar we hopen andere tijd, en tochlaten we koesteren wat we wel hebben.

Binnenkort de eerste weidevogelvergadering, en ze zijn er al weer, niet allemaal maar de wulp, scholekster, veel Kieviten heb ik al langs de grift begroet, het geweldige geluid van de Kieviet en de duikvluchten zijn al te bewonderen.

Ik ben woonachtig op het mooie kofschip en daar gaat het volgende verhaaltje over: Vele vogels laten zich zien en horen, onlangs een kleine specht op de pindakaaspot, het winterkoninkje gluurt naar binnen, en de roodborst merels mussen eksters etc zijn al een beetje nerveus aan het worden. In de laatste maanden van het jaar werden we verrast door vele zanglijsters die de bessen stuk voor stuk verorberden, bessen op, zanglijster weg, maar wat een mooie vogel. In het begin van dit jaar bij een soort appeltjesboom??? ook een drukte van belang. Heel goed kijken, en ja hoor de koperwiek, 5-6 stuks tegelijk eten en wegwezen. 5 minuutjes later zijn ze weer terug.

De volgende dag op zondag tijdens de voorbereidingen van het ontbijt, in eens een knal op de ruit....ik schrok, keek goed. Ik dacht er was niets te zien, na enige tijd nog eens kijken en ja hoor een koperwiek op de grond. Voorzichtig gepakt, in een doos en na enige uren gewacht te hebben hupte door die de kamer, maar vliegen ho maar. Na advies nog enige uren gewacht en voorzichtig onder de appeltjesboom gezet. Heel spijtig, vliegen zat er niet in, weer info en misschien kwam het nog goed, en dat hoopten we dan maar ook. De uitspraak van de vrijwilliger van de dierenambulance bleef me erg bij.

Oke, en anders wordt hij voer voor andere dieren. Veel mensen willen dit niet horen maar zo is de natuur nu eenmaal. De natuur is prachtig, maar keihard Ze heeft gelijk maar was wel even slikken.

Vriendelijke groet, Gert ten Haaft

koperwiek

Natuuroffensief

UIT IVN NIEUWBRIEF VAN UTRECHT

De provincie Utrecht heeft een natuuroffensief nodig Belangrijk voor de natuur én alle inwoners

Utrecht, 21 januari 2021 – De provincie Utrecht heeft een natuuroffensief nodig, en snel ook. Dat vinden Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, Landschap Erfgoed Utrecht, Natuur- en Milieufederatie Utrecht en het IVN. Want de Utrechtse natuur staat onder druk en hier en daar zelfs op omvallen, stellen de organisaties. En het nieuwe provinciale beleid dreigt daar onvoldoende aan te doen.

De nieuwe provinciale Omgevingsvisie is bijna klaar voor bespreking in de Provinciale Staten. In voorlopige versies staan grote ambities voor woningbouw, mobiliteit, werkgelegenheid en duurzame energie. Maar die hoge ambitie verdwijnt als het om natuur en landschap gaat. Daarvoor zien de natuurorganisaties tot nu toe geen extra ambities of investeringen.

Natuur en landschap in de verdrukking

En daar zijn de organisaties bezorgd over. “Natuur en landschap komen in de verdrukking doordat vele nieuwe woningen, bedrijventerreinen, verkeer en recreatie extra ruimte gaan innemen,” zegt Saskia van Dockum, directeur van Utrechts Landschap. Dit terwijl de natuur het nu al zwaar heeft. “De soortenrijkdom gaat zorgwekkend snel achteruit, onder andere door klimaatverandering, verdroging en de uitstoot van stikstof. De afgelopen maanden zagen we hoe natuurgebieden in de hele provincie te lijden hadden onder de druk van bezoekers. Dat is eigenlijk van de gekke. Mensen moeten kunnen genieten van de natuur zonder dat die daaronder leidt. Maar we zijn op een punt beland dat de balans zoek is”.

Veel nieuwe natuur realiseren

Om de natuur robuust en gezond genoeg te maken om te overleven, willen de organisaties een natuuroffensief. Dat

begint bij het realiseren van natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland en de zogeheten Groene Con-tour. Maar dat is niet genoeg, stelt Van Dockum. “Er zijn nieuwe groene recreatiegebieden en extra natuurgebieden nodig rond steden en in het buitengebied. En het Natuurnetwerk Nederland en waardevolle landschappen hebben betere bescherming, versterking en goede onderlinge ver-bindingen nodig. Die gebieden moet je niet aantasten met nieuwe bouwplannen. Er zijn nu veel te veel mogelijkhe-den om toch te bouwen in het Natuurnetwerk.”

Goed voor de natuur én voor ons

De natuurorganisaties roepen de Provincie Utrecht op om die hoge ambitie op te nemen in de definitieve Omge-vingsvisie, en om die goed te vertalen in de Omgevings-verordening. “Daar is nu het moment voor, dat moet je nu goed regelen,” zegt Van Dockum. “En als je dat goed doet, kan het mes aan twee kanten snijden. Het is nodig voor de natuur zelf, maar het is ook goed voor ons. Het biedt re-creatiemogelijkheden, we zijn beter bestand tegen kli-maatverandering en we werken aan een leefbare en ge-zonde provincie.” Naast het vaststellen van ambitieus be-leid kan de provincie ook een actieve rol spelen in het aantrekken van financiering voor dit natuuroffensief.

Verder vinden de natuurorganisaties dat de kansen voor landbouw met natuur in het buitengebied volop benut moeten worden. En tot slot moeten er ook binnen steden en dorpen voldoende groen en soortenrijkdom komen, met betrokkenheid van inwoners en bedrijven.

Brem

foto Tineke Wouda

Slenterpaadjes

Het voorjaar is altijd verwachtingsvol, van wat er allemaal op ons pad komt. Terwijl ik dit schrijf, is het friscgroene blad van het speenkruid net boven de grond. Het stralende felle geel van de bloemen moet nog komen. Het riet is nog dor, er komen al wat groene puntjes tussen de jonge brandnetels te voorschijn. De bungelende slierten van de zwarte els, samen met de wilgenkatjes donzig wit. Dikke hommels, een citroentje, bijen in de zon op de krokusjes. Zanglijsters die al vroeg roepen, merelgezang en het gekwetter van de huismussen. In het bos is het druk met het geroep van de boomklevers, op Remmerstein zitten er veel. Bosbessenstruiken lopen al uit, nu maar hopen dat we geen late nachtvorst krijgen. De koekoek kwam vorig jaar rond de 10e mei weer op zijn bekende plaatsen bij De Blauwe Hel terug. De kleine karekieten waren er toen ook al. Dus de koekoek kan uitzoeken welke kraamkamer hij voor zijn ei wil.

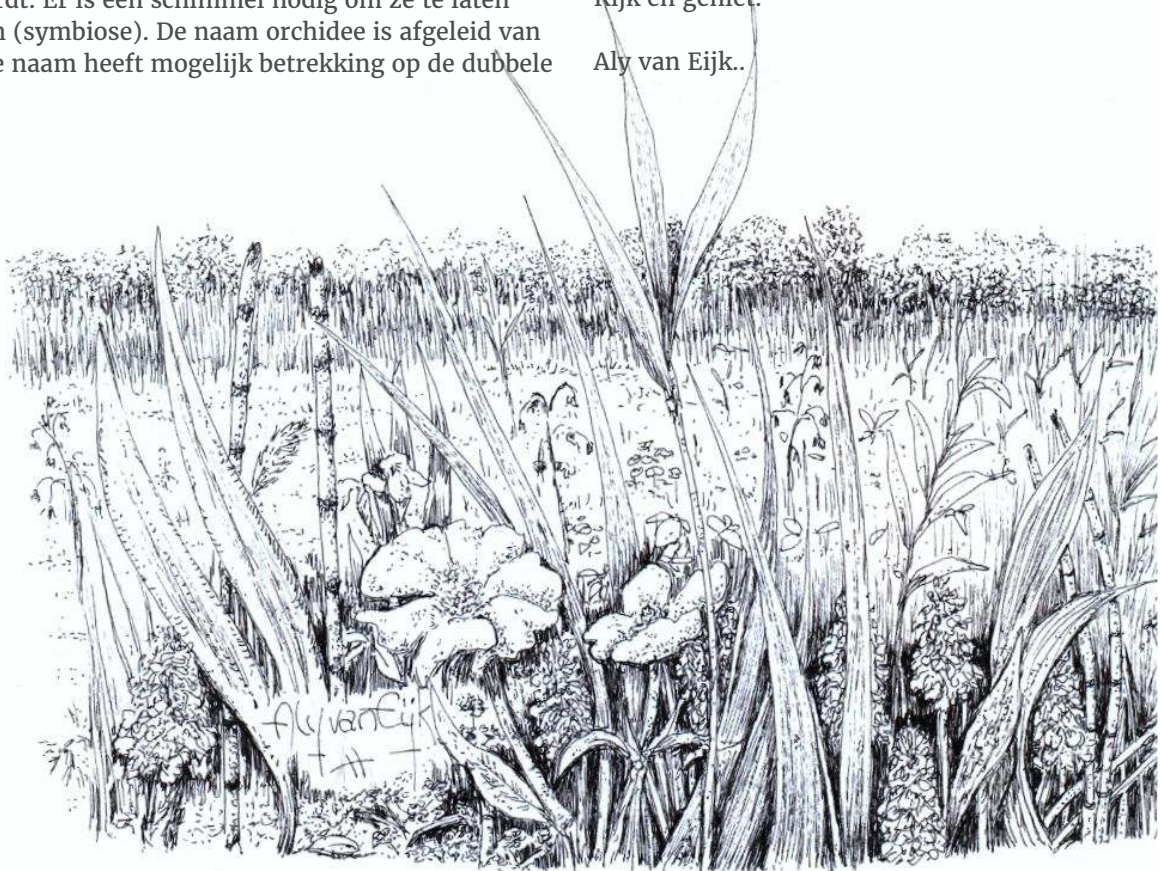
De orchissen in De Blauwe Hel waren vorig jaar niet te zien, de excursies gingen niet door. Afwachten wat het dit jaar wordt. In ons land zijn verschillende soorten orchissen, veel orchideeën zijn verdwenen uit ons land gelijktijdig met het verdwijnen van de onbemeste hooilanden, de blauwgraslanden die rijk waren aan veel plantensoorten, onder andere ook de orchideeën. Nu zijn ze vaak alleen nog maar te zien in de zogenaamde natuur reservaten. De rietorchis en de vleeskleurige groeit in De Blauwe Hel. Het zaad van de orchissen is stoffijn, dat door de wind verspreid wordt. Er is een schimmel nodig om ze te laten ontkiemen (symbiose). De naam orchidee is afgeleid van orchis. Die naam heeft mogelijk betrekking op de dubbele

wortelknol. Het Griekse orchis betekent ook teelbal. Er zijn veel soorten: bijenorchi, vliegenorchis, brede orchis, harlekijntje, aapjesorchis, bergnachtenorchis, vogelnestje, mannetjesorchis, hondskruid (zeldzaam), grote keverorchis, soldaatje, bosorchis, welriekende nachtorchi, schroeforchissen, moeraswespenorchis. Veel van deze soorten heb ik zelf nooit gezien. Maar het zijn allemaal beschermde soorten. Je hebt er niets aan om ze uit te graven voor de tuin, ze leggen het loodje.

De kalmoes staat daar ook, die hoort bij de aronskelkfamilie. Die bloeit ook in de zelfde tijd, de bloeikolf bestaat uit een groot aantal onaanzienlijke bloempjes. Ze vallen dan ook bijna niet op, kalmoes hoort bij de artsenijsplanten. Uit de wortelstok wordt kalmoesolie bereid, verder wordt het wortelsap gebruikt bij de bereiding van parfum en likeuren. Denk maar aan het bekende Berenburg, een kruidenbitter, het schijnt de eetlust op te wekken. Al in de middeleeuwen werd de wortel ingevoerd vanuit Zuid-Oost-Azië. Ook als bescherming tegen de pest. Maar het is niet geheel zonder risico, kalmoes uit de Europese en de Oost-Aziatische vorm bevat het kankerverwekkende sisazaron. Alleen de vorm die in Amerika en Siberië groeit, kunnen als medicijn worden gebruikt. Het werd ook tegen tuberculose en griep gebruikt. De plant zelf kwam in het midden van de 16e eeuw naar West-Europa. Nu groeit hij op veel plaatsen in ons land langs sloten en beken. Zich zelf uitzaaien kan de plant niet, maar stukjes wortel worden makkelijk door heet water meegevoerd; ze lopen dan weer uit op een andere oever.

Kijk en geniet.

Aly van Eijk..

Rietorchissen Blauwe Hel
Aly van Eijk

Educatief speelbos

Aanleg van educatief speelbos In Renswoude

Wat eraan vooraf is gegaan, meerdere gesprekken met Karel van Dijk, eigenaar van recreatiepark de Lucht. Op het terrein van recreatiepark de Lucht ligt een ongebruikt stukje bos, wat prima geschikt zou zijn voor educatieve doeleinden. Karel van Dijk benaderde ons, Rob en Ria van de Bor om in dit gebiedje een educatief speelbos te gaan ontwikkelen.

Hoe pak je zo iets aan? Wij hebben vanuit het IVN en ons scholenproject van Luchtkasteel tot Dassenburcht wel enige ervaring op dat gebied. En al snel komt Margot Room (scholenwerkgroep Ede) het team versterken. Zij is orthopedagoog, creatief en kan goed doelen formuleren. Angela Severs en Hennie Blaauwendraat, 2 vrijwilligers die in Renswoude meewerken aan het scholenproject, stappen enthousiast in de werkgroep. Angela is een professionele tekstschrijver en Hennie maakt digitale illustraties en beide hebben ervaring met natuureducatie. In een latere fase komt Itty Koster met haar man vanuit IVN Veenendaal in de werkgroep. Zij hebben ervaring met de aanleg van de educatieve tuin rondom de Groenhof en een enorme plantenkennis.

inzaaien

Vanuit de werkgroep wordt flink gebrainstormd. We gaan kijken bij andere paden. Vragen anderen naar hun ervaring. Er wordt een lijst met ideeën en doelen samengesteld. Het pad moet gratis voor iedereen toegankelijk zijn. Kinderen moeten er kunnen struinen, spelen, vies worden, ontdekken en beleven. Schoolklassen kunnen er een buitenles krijgen. Er kan een groepsactiviteit plaats vinden. En er komt een rugzakroute. Bij de receptie van het park komt een rugzak met veldwerkmateriaal en een opdrachtenboekje beschikbaar.

En dan volgt een plan van aanpak. Uitwerking van ideeën en een financieel plan. Bij diverse organisaties wordt subsidie aangevraagd. Ook dat lukt voor een deel.

Op de aanlooproute is inmiddels een Keltische boomkalender aangelegd en zijn bermten ingezaaid met een mengsel wat daar van nature thuishoort. Andere elementen zijn een blotevoetenpad, uitkijkposten, spinnenweb,

natuurlijke poel opnieuw aangelegd

torrentegels, insectenhotel, nagemaakte dassenburcht, vleermuizenklimrek, natuurlijke poel, speelvijver en een visvijver. De natuurlijke poel is uitgebaggerd en hersteld. Exoten zijn verwijderd en er is een boost gegeven aan de natuurlijke begroeiing. De naam: "Leughtenpad" komt van het weggetje "de Leught" wat langs het gebied loopt. Leughten betekent: uitlichten, schitteren. Zo langzamerhand naderen we de afrondende fase. De rugzakroute is in de maak. Hier en daar komen nog enkele informatieborden. De dassenburcht is nog niet helemaal klaar.

Maar wie nieuwsgierig is geworden kan alvast een kijkje gaan nemen. Recreatiepark de Lucht, Barneveldsestraat 47, Renswoude (grensgebied Scherpenzeel, Barneveld). Wij zijn benieuwd naar jullie reacties en ervaringen. E-mail: r.van.de.bor@ziggo.nl

Rob en Ria van de Bor

vlonderpad door nat bosgebied

Bioplastic

Veel verwarring rond bioplastic

Heel veel producten die je kunt kopen, worden tegenwoordig verpakt in plastic. Ook in supermarkten wordt enorm veel in plastic verbruikt. De laatste jaren raakt het gebruik van bioplastic steeds meer in zwang. Gaat het de goede kant op met onze plasticverslaving of wordt het beeld te rooskleurig voorgesteld? Is bioplastic dé oplossing voor onze plastic crisis?

Door Henk te Paske

“Traditioneel” plastic wordt gemaakt van fossiele grondstoffen, zoals ruwe olie. Dit plastic wordt in het milieu niet afgebroken en bovendien kost de productie ervan veel energie. Als het niet meer nodig is, gaat via het restafval naar de verbrandingsoven. Maar ook belandt veel van dit plasticafval in de natuur, waar het niet zal vergaan. Het valt vroeg of laat steeds meer uit elkaar in hele kleine stukjes, de microplastics.

plastic afval

De term bioplastic is een breed begrip en zegt alleen iets over de oorsprong van het materiaal waarvan de plastics zijn gemaakt. Bioplastic worden gemaakt uit hernieuwbare natuurlijke producten, zoals suikerriet, cellulose of zetmeel (agrogrondstoffen). Grondstoffen worden hernieuwbaar genoemd als ze op natuurlijke wijze kunnen worden aangevuld binnen een gemiddeld mensenleven, zoals landbouwgewassen en (sommige) bomen. Toch zijn lang niet alle soorten biobased plastic biologisch afbreekbaar. Ook is niet alle biologisch afbreekbare plastic biobased. Dat maakt het erg verwarrend.

Gangbaar is het onderscheid tussen twee soorten bioplastics: biobased plastic en biologisch afbreekbaar plastic, ook wel biodegradable plastic genoemd. Beide soorten bioplastic zijn gemaakt van natuurlijke grondstoffen, alleen de eigenschappen verschillen.

Verpakkingen van bioplastic worden door fabrikanten op de markt gebracht ter vervanging van plastic verpakkingen van fossiele herkomst. Ze worden vaak maar eenmalig gebruikt en daarmee zijn deze plastics niet duurzaam. De natuurlijke grondstoffen, die voor de productie ge-

bruikt zijn, worden doorgaans geproduceerd door middel van intensieve landbouw. Het verbouwen van deze gewassen kost veel energie, landbouwgrond en water. Er worden bestrijdingsmiddelen gebruikt bij de teelt van deze gewassen en ook kunstmest, wat weer een negatief milieueffect met zich meebrengt.

Composteerbare plastics hebben ongeveer 12 weken nodig om in een composteerinstallatie af te breken. De composteerbedrijven zijn echter zo ingericht dat het te composteren materiaal in één tot vier weken is omgezet in compost. Om economische redenen (te duur) worden de composteerbare plastics door deze bedrijven uit de afvalstroom gehaald en bij het restafval gedaan. Het moet om die reden apart ingezameld worden en in een aparte installatie gerecycled worden. Op dit moment gebeurt dat nog niet in Nederland, omdat het om een te geringe hoeveelheid gaat en het milieuvoordeel klein is.

Sommige consumenten zullen de claim op de verpakking, dat biologisch afbreekbaar plastic niet schadelijk is voor de natuur, zonder meer geloven. Het kan zijn dat dit een van de redenen is waarom de hondenpoepzakjes, van inhoud voorzien, in de berm en tussen de struiken belanden. De zakjes zijn biologisch afbreekbaar - het staat erop - dus weggooiden kan geen kwaad voor de natuur, is misschien de overtuiging van deze mensen. In werkelijkheid wordt dit materiaal niet op natuurlijke wijze afgebroken en is dus milieuvervuilend. Door de claim op de verpakking wordt de hondenbezitter door de verpakkingfabrikant doelbewust op het verkeerde been gezet. De afbraaktijd van dit plastic is sterk afhankelijk van omgevingsfactoren als temperatuur, zuurstof, water en de hoeveelheid bacteriën en schimmels. Doorgaans gaan er vele jaren overheen voordat het weg is.

Biologisch afbreekbare en composteerbare poepzakjes van maïszetmeel

Dit is een misleidende bewering, omdat deze zakjes niet op natuurlijke wijze worden afgebroken en daarmee milieuvervuilend zijn!

De term “biologisch afbreekbaar plastic” op de verpakking is dus misleidend. De verpakkingindustrie wil zich groener voordoen dan ze daadwerkelijk is. Het produceren van bioplastics is een vorm van greenwashing.

Verpakkingen voorzien van een logo als “100 % afbreekbaar” worden nogal eens bij het gft-afval gedaan, of, bij twijfel, in de PMD-container (Plastic, Metalen en Drinkkartons). Maar de meeste soorten biologisch afbreekbaar plastic mogen noch in de groencontainer, noch bij het PMD. Deze verpakkingen moeten bij het restafval, omdat de plastic recyclingketen door een andere samenstelling van het materiaal te veel zal vervuilen. Wél bij het gft-afval mogen composteerbare zakken met Kiemplantlogo of OK-compostlogo om gft in te verzamelen. Niet omdat deze zakken composteerbaar zijn, maar omdat gebleken is dat zakken met dit logo-opschrift ervoor zorgen dat mensen hun gft-afval beter scheiden.

Composteerbaar

Producten met Kiemplantlogo (I) of OK compostlogo moeten bij het restafval

Alleen bepaalde soorten bioplastics (bio-PE, bio-PET en bio-PTT) zijn recyclebaar en mogen om die reden bij het PMD-afval. Naar mijn mening is het voor heel veel consumenten ondoenlijk om de vele soorten plastic uit elkaar te houden. Bij twijfel is het daarom beter om alle bioplastic bij het restafval te doen.

Toch zijn er ook voordelen te noemen van biobased plastic. Zo wordt er bespaard op fossiele grondstoffen door gebruik te maken van hernieuwbare biomassa. Ook heeft de productie een veel lagere CO₂-uitstoot dan die van fossiele plastic. Een ander argument is dat het fabrikanten minder afhankelijk maakt van schommelende olieprijsen op de wereldmarkt.

De beste oplossing om van onze plasticverslaving af te komen lijkt me voor de hand liggend: we moeten veel minder wegwerpplastic gaan gebruiken.

Om uit deze crisis te komen zullen we de productie van plastics sterk moeten terugdringen. Het gebruik van herbruikbare verpakkingen moet flink gestimuleerd worden en er moeten flinke investeringen gedaan worden in het ontwikkelen van verpakkingsvrije producten. De overheid moet er een veel actievere rol in gaan spelen en dit niet overlaten aan de markt.

Bronnen:

<https://www.kivo.nl/kennisbank/faq-pe/wat-zijn-bioplastics/>

<https://kidv.nl/biobased-materiaal-en-biologisch-afbreekbare-verpakkingen>

<https://www.plasticsoupfoundation.org/plastic-probleem/schijnoplossingen/composteerbaar-plastic/>

Diddersgoed

Het IVN verzorgt de ontwikkeling, onderhoud en openstelling van de Natuurtuin Diddersgoed. De werkgroep Natuurtuin Diddersgoed telt vijf actieve leden. Daarnaast verrichten jongeren van de natuurwerkgroep De Zwammen enkele zaterdagen per jaar knotwerkzaamheden. Op jaarbasis wordt er gemiddeld 150 uur in de tuin gewerkt door het IVN.

winter 2019

De natuurtuin wordt ook intensief gebruikt door de scholenwerkgroep. Zij geven in de tuin natuurlessen aan kinderen uit het basisonderwijs, gemiddeld enkele honderden kinderen per jaar. In de tuin is tijdens deze lessen ook een imker aanwezig en staan er bijenkasten opgesteld. Door de coronamaatregelen was Diddersgoed sinds mei 2020 niet meer opengesteld voor publiek. In februari kon door een slimme aanpak de tuin weer geopend worden. Publiek mag de tuin bezoeken maar er is geen gids aanwezig. Zo is ieder zelf verantwoordelijk en kan toch genieten van de flora en fauna. De komende maanden blijft dat zo totdat de regels voor corona weer anders worden. In 2020 zijn onder andere werkzaamheden door de vaste ‘vrienden van Diddersgoed’ uitgevoerd:

- Snoeien /verwijderen opslag in de rotsmuur;
- Schoon houden trappen;
- Langs de paden brandnetels maaien;
- Ingang maaien;
- Paden maaien 1x per maand;
- Overhangende takken etc. wegsnoeien langs de paden;
- Kleine gedeelten van de vegetatie met de bosmaaier gefaseerd maaien en maaisel afvoeren;
- de meidoornheg is onderhouden door de deskundige heggenvlechter;
- de bijenstal wordt door de imker, Egon, onderhouden.

**HUIBERS
ELECTRA B.V.**
Sinds 1948

Elektrotechniek & Elektrovakzaam

Laan der techniek 3	Veenendaal
www.huiberselectra.nl	Tel.: 0318 – 513245

Verder zijn er nog enkele werkzaamheden uitgevoerd voor beheer en onderhoud:

- In de zomer is door de Plantenwerkgroep de vegetatie geïnventariseerd.
- In juli zijn de oude robinia's door een boomverzorgingsbedrijf gesnoeid omdat er veel dood hout in zat. Nu is de tuin weer veilig voor bezoekers.
- In oktober is het natte gedeelte gemaaid door de aanemer van de gemeente en het maaisel afgevoerd.
- In november en december zijn er knotwilgen geknot door de vaste groep aangevuld met enkele mensen.

Het plan is nog steeds om informatiebordjes te (laten) maken over de vegetatie, vogels enzovoort. Mocht u zich aangetrokken voelen om mee te werken aan het beheer van Diddersgoed, zowel met tuinwerk als organisatorisch, dan bent u van harte welkom.

Namens de vrienden van Diddersgoed.
Gerrit van Leeuwen (gerritv170@gmail.com)

vijver Diddersgoed

installatiebedrijf
Bouman

- Waarborg installateur voor gas- en watertechnische installaties
- Dakbedekkingen
- Aanleg, onderhoud cv-installaties en gastoestellen
- Rioleringen
- Lood- en zinkwerken
- Installeren van sanitair
- Ventilatie & aircosystemen

Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
Bezoekadres: Generatorstraat 9, 3903 LH Veenendaal
Telefoon (0318) 51 00 01, Fax (0318) 54 38 57

info@boumaninstallatie.nl
www.boumaninstallatie.nl

Lid van
UNETO-VNI

Lozing gif Enka

Lozing gif Enka in de Nederrijn

Sterk vervuild grondwater, afkomstig van het oude Enka-terrein in Ede, mag via een afvoerpijp geloosd worden in de Nederrijn bij Wageningen. Dat is de uitspraak van de Rechtbank te Arnhem op 18 februari 2021.

De grond onder het voormalig Enka-terrein in Ede is in de vorige eeuw geleidelijk aan ernstig verontreinigd geraakt. Vloeibare chemicaliën, nodig voor de productie van de kunstzijden sponzen en zemen, zijn gedurende vele decennia op het terrein geloosd. De afvalstoffen werden naar de "Enka-sloot" afgevoerd, een sloot die fungeerde als een soort open riool naast de fabriek. Ook liepen de giftige stoffen via bassins en vloeivelden op het eigen fabrieksterrein in de bodem.

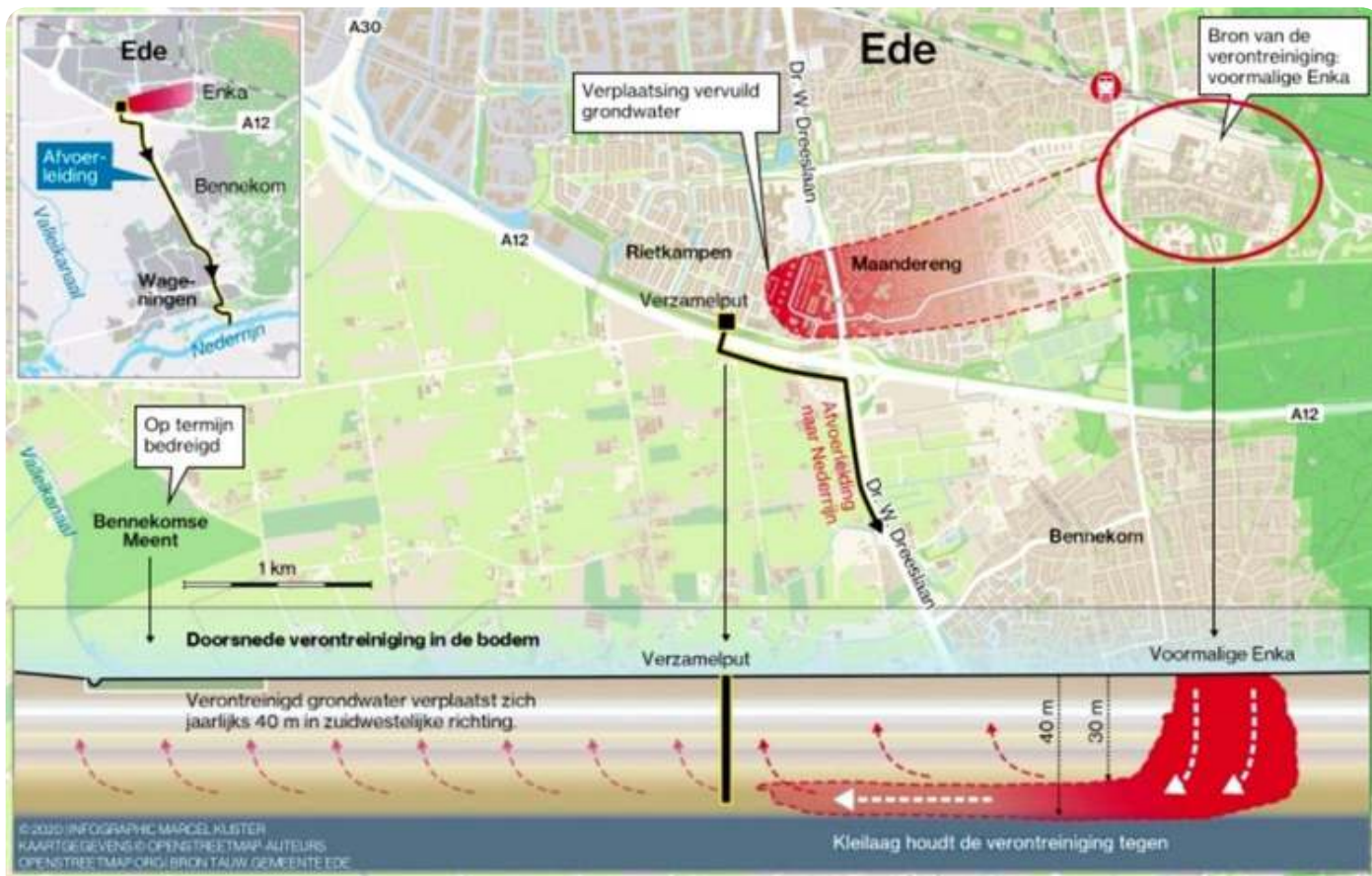
Na de sluiting van de kunstvezelfabriek in 2002 vond er een grondsanering plaats, waarna er op het terrein een nieuwbouwwijk werd gebouwd. Veel gifstoffen zijn de bodem ingezakt en hebben het grondwater bereikt. De vervuiling bevindt zich op een diepte van 20 tot 40 meter onder het maaiveld in een zandlaag en verplaatst zich langzaam in zuidwestelijke richting. Het heeft zich al via de wijk Maandereng richting de Rietkampen verspreid en vandaar uit zal het zich op den duur naar de Bennekomse Meent verplaatsen. Het grondwater bevat onder andere sulfaat, kankerverwekkende stoffen als pentachloorfenol, dioxines en pcb's. De inwoners van Ede ruiken af en toe een stank van waterstofsulfide (lucht van rotte eieren), een teken dat er nog veel vervuild water in de bodem zit.

Het gerestaureerde Enka-poortgebouw
Eigen afbeelding

Om deze bodemvervuiling aan te pakken stelde het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland in 2015 een saneringsplan op. Met dieptebronbemaling (diepwell) wordt het vervuilde grondwater opgepompt om het vervolgens via een 7,5 kilometer lange afvoerbuisc te lozen in de Nederrijn. Het Waterschap Vallei en Veluwe heeft daar een vergunning voor verleend. Het saneringsbesluit is onherroepelijk.

Deze aanpak is tegen het zere been van de milieuorganisaties Stichting Milieuwerkgroepen Ede (SME) en Mooi

Schematische weergave van de vervuiling

Wageningen. Deze willen dat de verleende vergunning wordt ingetrokken en dat het vervuilde gebied ter plekke wordt gezuiverd. De geloosde afvalstoffen bedreigen de stadsvijvers en het grondwater. Het is eveneens zeer aanmerkelijk dat het nabijgelegen unieke Natura 2000-gebied (de Bennekomse Meent en het aangrenzende Binnenveld) daar binnen afzienbare tijd veel schade van zal ondervinden.

Hoewel Waterschap Vallei en Veluwe bij de sanering fouten heeft gemaakt, oordeelde de rechtbank toch anders dan de milieuorganisaties gehoopt hadden. Het Waterschap mag het vervuilde grondwater oppompen en het via een pijpleiding bij Wageningen in de Nederrijn lozen. Het Waterschap verwacht dat het door het rivierwater snel verdund zal worden. Hoewel het oppompen en lozen een tijdrovende operatie is, die naar verwachting zo'n honderd jaar in beslag zal nemen, is dit volgens het Waterschap de meest effectieve oplossing en de goedkoopste. De milieuorganisaties beraden zich nog over verdere stappen.

Henk te Paske

Bron:

<http://sme-ede.nl/site/grondwaterverontreiniging-enka-ede/>
<https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Gelderland/Nieuws/Paginas/Sanering-grondwatervervuiling-voormalig-Enka-terreinkan-doorgaan.aspx>

DAILYWORKWEAR.NL

- ✓ **BEDRIJFSKLEDING**
- ✓ **SPORTKLEDING**
- ✓ **PROMOTIEKLEDING**
- ✓ **WERKSCHOENEN**

Wageningsesteen 46 | VEENENDAAL

Egelvriendelijk

Geschikte tuinen gezocht voor herplaatsen egels door de egelopvang de Vallei

Onlangs kwam het bericht van het egelziekenhuis over e-geltje Prik (zie het winternummer van het Groene Blad) dat het goed gaat met Prik. Het is al een flinke dikke Prik geworden!

Zij mag als de kans op nachtvorst voorbij is en het voedselaanbod weer goed op gang wordt weer terug naar haar favoriete tuin en haar mama en broertje en zusje.

Maar er zijn ook egeltjes in het egelziekenhuis die niet meer terug kunnen naar hun eigen tuin. De egeldokter van egelziekenhuis De Vallei vraagt daarom om egelvriendelijke tuinen en lieve mensen die ook een of meer egeltjes een nieuwe woonplek willen bieden. Zie hieronder de oproep aan mensen met een geschikte tuin.

Denk er ook aan dat de egels niet kunnen verdrinken in vijvers of sloten in de buurt. Geleidelijk aflopende oevers, rotsblokken, stukken hout of waterplanten waar de egel op kan klimmen om weer aan land te komen zijn een goed oplossing. Een trappetje is beter dan niets, maar egels kunnen dikwijls door paniek een trappetje niet vinden en verdrinken dan alsnog.

Ida Marsman

foto Tineke Wouda

meidoorn

foto Tineke Wouda

Egelopvang de Vallei zoekt voor gerevalideerde egels mooie uitzettuinen.

Is uw tuin geschikt en lijkt het u leuk om egels te begeleiden naar hun vrijheid, stuur een mail met uw adresgegevens naar egelopvangdevallei@gmail.com

Wat is een egelvriendelijke tuin?

Een mooie rustige omgeving uit de buurt van drukke wegen en intensieve bewoning.

Er moeten egels in het gebied voorkomen zodat het zeker is dat het een goede omgeving is.

Een egel geeft de voorkeur aan een tuin met veel groen. Er moeten voldoende struiken aanwezig zijn waar de egel onder kan schuilen, eten kan zoeken, kan slapen of eventueel zijn nest kan maken.

We denken graag met u mee over een geschikt tijdelijk slaaphuis om de eerste periode te overbruggen.

Berg tuingereedschap op zodat de egel zich niet kan bezemen.

Is er een vijver aanwezig in uw tuin? Egels kunnen zwemmen, maar op de kant komen kunnen zij alleen via een schuine oever bij natuurlijke vijvers.

Een prefabvijver met steile wanden is ongeschikt, een egeltrapje helpt hierbij niet, dit kan de egel door de paniek niet vinden, en het dier zal uiteindelijk verdrinken.

Gebruik nooit slakkengif (ook geen eco slakkenkorrels) en onkruidverdelgers in uw tuin.

Honden in de tuin kunnen een gevaar opleveren voor egels.

Zorg dat het fruitnet ver boven de grond hangt zodat de egel er niet in vast kan komen te zitten.

Laat bladeren liggen. De egel gebruikt dit voor zijn nest of zoekt hiertussen naar zijn voeding.

Voorzichtig met composthopen ompsitten, hier kan ook een egel wonen.

U kunt de egel helpen door een ondiepe schaal met schoon water neer te zetten.

Help de egels door ze bij te voeren. Ze zijn dol op kattenbrokjes. Zorg er dan wel voor dat het voer is afgeschermd tegen katten en vogels. Geef ze geen melk of brood, daar krijgen ze diarree van en gaan ze vrijwel altijd dood.

De egel moet toegang hebben tot verschillende andere tuinen om genoeg voedsel te kunnen zoeken.

Geen dassenkolonies in de buurt.

egelopvangdevallei@gmail.com

5x weg van je scherm én iets goeds doen

Voor de pandemie zat bijna de helft van werkend Nederland al minimaal zes uur per dag achter de computer. Het afgelopen jaar kwamen daar heel wat schermuren bij. En dat terwijl er veel leuk te doen is zonder scherm, wat bovendien goed is voor mens en milieu. We vroegen creatieve en duurzame ondernemers die door Triodos gefinancierd worden om tips.

1. Boost de biodiversiteit in je tuin of op je balkon

Nu de eerste krokussen hun kopjes vrolijk boven de aarde uitsteken, gaan je groene vingers spontaan jeuken. Maar zelfs als je geen groene vingers hebt, kan je aan de slag. Haal bijvoorbeeld wat tegels uit je tuin. Zo maak je ruimte voor biologische en inheemse planten, die insecten en bijen aantrekken en de biodiversiteit vergroten.

Geen tuin? Met een balkonpakket maak je van je balkon een groene oase waar ook insecten blij van worden. Lie-dewij Loorbach is mede-eigenaar van Sprinkl, dat biologisch en duurzaam gekweekte planten verkoopt, thuisbezorgt en helpt ze in leven te houden. De balkonpakketten behoeven weinig uitleg, en voor de tuin heeft ze een eenvoudig stappenplan opgesteld.

** “Bepaal eerst hoeveel licht er in je tuin valt en wat voor bodem je hebt. Dat bepaalt wat voor planten geschikt zijn voor jouw tuin. Niet alle planten houden bijvoorbeeld van volle zon of kleigrond. En het zou zonde zijn om te investeren in planten, die in jouw tuin eigenlijk niet goed op hun plek staan.”

** “Daarna bedenk je wat je met je tuin wil. Speelruimte voor de kinderen, een droog plekje voor je gereedschap of wil je in de namiddag nog van de laatste zonnestrallen genieten in de hoek van de tuin? Daar houd je rekening mee als je aan de slag gaat met je ontwerp.”

** “Kronkelpaadjes en hoogteverschillen of juist strakke borders? Voordat je gaat ontwerpen is het handig om even achter je computer te kruipen voor wat inspiratie, zodat je een tuin krijgt waar je helemaal blij van wordt.”

** “Pas als je ontwerp af is, ga je planten zoeken. Die kan je natuurlijk kopen, maar je kan ze bijvoorbeeld ook ruilen en soms hebben je burens of vrienden ook wel wat over uit hun eigen tuin.”

** “Tot slot komt het echte handwerk: tegels eruit, zand weghalen, aarde en compost erin en planten maar. Je kan natuurlijk ook eerst een deel van je tuin aanpakken, als het geheel wat te veel werk wordt voor in één keer.”

2. Maak een wormenhotel van gerecycled hout

Voor wie niet met z'n handen in de aarde wil zitten, maar toch graag naar buiten wil om de natuur een handje te helpen, kan klussen een goede optie zijn. Met de lente op komst, is het namelijk ook weer tijd voor nestkastjes, een eigen wormen- dan wel insectenhotel of een moestuinbak. Simone Tenda zorgt met Buurman Utrecht voor het

(her)gebruik van tweedehands bouwmaterialen. De openbare werkplaats en winkel vind je op het Hof van Cartesius, een groene werkplek en proeftuin voor de circulaire economie. Simone deelt haar tips:

“Je kan mooie dingen maken van gerecycled hout. Dat koop je in Rotterdam en Utrecht bij Buurman, maar je vindt het vaak ook op Marktplaats. Zeker nu het weer mooier wordt en mensen hun schuur opruimen, is het aanbod van goed bouw materiaal groter dan je denkt. Daar maak je dan bijvoorbeeld een moestuinbak, een wormenhotel of buitentafel van. En als je het helemaal mooi wil maken, maak je een houtmozaïek van oude vloerdelen. Op onze Pinterestpagina vind je volop inspiratie. Gebruik voor buiten wel altijd hardhout, want het moet tegen weer en wind kunnen.”

Zie voor meer info :

<https://dekleurvangel.nl/artikelen/2021/5x-weg-van-je-scherm-en-iets-goeds-doen>

Recept

Uit dezelfde lijst van 5 het volgende recept:

Recept hazelnootkruidkoek

275 gram suiker
275 gram boter
25 gram ei (1/2 ei)
500 gram bloem
10 gram bakpoeder
10 gram zout
25 gram kaneel
10 gram gemberpoeder
75 gram gebrande en gebroken hazelnoten
25 ml water
125 gram gebrande en gebroken hazelnoten (voor decoratie)
Rest van het ei

Kneed de boter en suiker tot een gladde substantie, voeg de helft van het ei toe.

Meng de bloem, bakpoeder, zout, kaneel en gemberpoeder en kneed dit vervolgens door de boter/suikermassa.

Voeg de stukjes hazelnoot toe en als laatste het water.

Leg het deeg tenminste een uur in de koeling.

Rol op een met bloem bestoven werkblad een plak van 5 mm en steek de koekjes uit met uitsteekvormpjes.

Smeer de uitgestoken koekjes aan de bovenkant in met de rest van het ei en haal door de hazelnootstukjes.

Bak de koekjes 40 minuten op 145°C af in een heteluchtoven. Eet smakelijk!

Eet je veganistisch? Maak de koekjes vegan door een plantaardige boter te gebruiken en de eieren te vervangen door banaan.

Recept: Jeroen Sluifjters van banketbakker De Knollentuin (Nijmegen)

Graffiti

AUTEUR: A.A.MABELIS (BRAM)

Veel lanen op de Utrechtse Heuvelrug worden begrensd door oude bomen. De rijen bomen doen denken aan de pilaren in een kathedraal. De meeste van die bomen zijn echter beschadigd. De gladde stam van de beuk en Amerikaanse eik is voor sommigen kennelijk aantrekkelijk om er tekens in te kerven. Het is een soort schrift, zoals bij graffiti (van Grieks "graphein" = schrijven). Het beschadigen van de bast van een boom kan zijn levensduur verkorten. Bij een verse wond kunnen immers parasieten en schimmelsporen binnendringen, bijvoorbeeld van de honingzwam of de porseleinzwam. Iedereen weet dat er niets in de natuur mag worden beschadigd. Waarom doen sommige mensen dat dan toch?

Motieven

Om het kerven en krassen in boomstammen te begrijpen kunnen we aan de volgende motieven denken:

*

Verveling zou de aanleiding kunnen zijn om in de bast van een boom te gaan krassen. Dergelijke inkravingen hebben geen duidelijk doel. Je kunt het vergelijken met de schoolbanken die vroeger uit verveling werden bekrast. Het gedrag is ondoordacht en egocentrisch. Het maken van graffiti is van alle tijden en komt op veel plaatsen voor. Als er geen boom in de buurt staat dan kan men zich uitleven op een ander object, zoals een muur, een kerkdeur of zelfs op het blad van een agave.

*

De behoefte om iets in de bast van een boom te snijden kan ook opkomen om iets te willen nalaten opdat anderen je niet vergeten. Zo lees ik in een boek uit de tweede helft van de 18e eeuw dat een jonge man woorden kerfde in een boomstam "opdat de menselijke stem dwars door eeuwen heen zal spreken. Hoe verrukt deze gedachte de ziel met een gevoel van onsterfelijkheid." In de loop der tijd verworden woorden echter tot onduidelijke merktekens waardoor de betekenis verloren gaat. Jammer voor de jonge man.

*

Door een merkteken in een stam te kerven kun je kenbaar maken dat je op die plek geweest bent. Zulke graffiti zijn te vinden op plekken waar veel mensen komen want iedereen moet het gezien hebben: ik was hier! In het Amerongse Bos zijn hier talrijke voorbeelden van te vinden. In tegenstelling tot graffiti op muren gaat het bij een boom om een permanente beschadiging die de boom slechts ten dele kan helen. Wegkrassen van een gesneden merkteken is niet mogelijk. In het Amerongse Bos is "buurtpaal" in de bast van een beuk gekerfd. Welke buurt is hier bedoeld? Wellicht betreft het hier een schrijffout en werd buutpaal bedoeld, dat is een plaats bij het spelen van verstoppertje, zoals ik me kan herinneren van vroeger: als degene die zich verstopt heeft eerder de buutplaats kan bereiken dan de buter dan kan hij zichzelf vrijbuten. Persoonlijke merktekens zijn ook geschreven op de muren van het "zweetkamertje" in het oude gebouw van de Leidse Universiteit, waar je als promovendus moet wachten op de uitslag van de promotie. Na een positieve uitslag mag je daar jouw naam op de muur schrijven. Er is daar vrijwel geen lege plek meer te vinden. Een merkteken ("tag") kan ook met een spuitbus op muren worden aangebracht door een lid van een groep om

er een gebied mee te markeren als territorium. Deze graffiti worden vaakdoor de gemeente verwijderd of ze worden overgeschilderd door een rivaliserende groep.

*

Met graffiti kun je een boodschap afgeven, bijvoorbeeld een liefdesverklaring door middel van een hartje. Een politieke boodschap is ook mogelijk. Het kan dan een uitlaatklep zijn om frustratie en woede af te reageren. Met een kruisteken kan een religieuze boodschap worden afgegeven. In het Amerongse Bos komen wel uitgesneden namen en hartjes op stammen voor, maar andere symbolen heb ik er nog niet ontdekt.

Godsdienstige symbolen en persoonsnamen waren wel talrijk aangebracht op de bomen langs een laan bij het Rila klooster in Bulgarije. De laan liep naar een oude woning van een vrome kluisenaar. Kennelijk wilden gelovigen anderen laten zien dat ze een bezoek hebben gebracht aan de woning van de heilige of zouden de tekens voor God bedoeld zijn?

*

Onder de vele soorten graffiti komen ook kunstzinnige uitingen voor. De schors van een boomstam is echter niet erg aantrekkelijk om er figuren in te snijden, maar van dood hout kunnen fraaie sculpturen en houtsneden worden gemaakt. Muren worden soms fraai beschilderd. Dergelijke kunstzinnige uitingen zijn het beschermen waard, maar vaak worden er andere tekens overheen gespoten. Puur vandalisme. Om decoratieve graffiti langer te kunnen behouden hebben sommige gemeenten speciale plaatsen gereserveerd waar een ieder zijn merkteken op kan aanbrengen.

Is het aanbrengen van graffiti van alle tijden, zoals boven wordt beweerd, of is het pas de laatste decennia populair geworden?

Oude graffiti

Graffiti werden vroeger ook aangebracht in Griekse en Romeinse steden. In Pompeii zijn bijvoorbeeld markeringen aangetroffen, die zowel in uiterlijk als in functie verschillen. Je kunt er magische tekens vinden, maar ook liefdesverklaringen, politieke leuzes en advertenties van prostituées. In hoeverre vroeger bomen als object werden gebruikt om een boodschap over te brengen is niet meer na te gaan. Bekend is dat in de oudheid soms runentekens werden gekerfd in beukenschors en uit beukenhout werden letters gesneden (Duits: Buchstaben = letters). Er zijn ook voorbeelden bekend van het uitsnijden van figuren of een kruisteken in een boom, maar dit kwam waarschijnlijk weinig voor en ik neem aan dat Germanen heilige bomen met rust lieten.

Heilige bomen

De Germanen vereerden hun goden in het bos. Heilige bomen werden door hen beschermd. De beuk was geweid aan de god Wodan en de eik aan de dondergod Donar. Onder reusachtige eiken werd recht gesproken. Door christenen werd de verering van bomen echter als afgoderij gezien die met wortel en tak moest worden uitgeroeid. Verschillende concilies hadden de banvloek uitgesproken over allen die godsdienstige eer bewezen aan

bomen, bronnen en stenen. In de 8ste eeuw heeft de missionaris Bonifacius dan ook een oude heilige eik laten omhakken. Ook elders werden heilige bomen omgehakt. Dat leidde tot verzet. Bonifacius werd bij Dokkum vermoord.

Toch werden niet alle heilige bomen omgehakt. Zo staat er bij de ruïne van de St. Walrickskapel in Overasselt een oude eikenboom die tot op de dag van vandaag vol hangt met oude lapjes en delen van kledingstukken waarmee koorts bij de boom kan worden afgebonden. Ook op andere plaatsen in ons land zijn nog dergelijke heilige bomen te vinden. Tijdens de Reformatie moesten de meeste van zulke bomen het echter ontgelden. In 1587 werd het aanbieden van heilige bomen verboden. Toen bleek dat de bedevaartgangers toch bleven komen werden heilige eiken en lindebomen geveld. Eeuwenoude bomen die op de grens stonden van percelen van verschillende grondeigenaren werden vaak gespaard. Er stonden zware straffen op het beschadigen of omhakken ervan.

Respect voor de boom

In onze cultuur is het respect voor oude bomen doorgaans niet erg groot. In 1994 werd bijvoorbeeld in Tilburg een lindeboom van minstens 500 jaar oud omgehakt om plaats te maken voor een ondergrondse fietsenstalling. Natuurlijk moeten er in het bos af en toe bomen worden gekapt om zoveel mogelijk aan de houtbehoefte te voldoen, maar als dat met oogstmachines gedaan wordt dan kan er nauwelijks rekening gehouden worden met markante bomen die gespaard hadden kunnen worden. Bij vlaktekop wordt nu vrijwel uitsluitend gelet op de potentie van te sparen bomen die door middel van hun zaad

kunnen bijdragen aan de hergroei van het bos. Ook omgewaaide bomen blijven vaak in het bos achter, maar als de stam vervolgens in stukken wordt gezaagd dan getuigt dat niet van respect voor de boom.

Het beschadigen van bomen is uiteraard niet toegestaan en zelfs strafbaar. Het wordt doorgaans gezien als een vorm van vandalisme, ook al zal het niet de bedoeling van de dader zijn geweest om iets te vernielen. Merktekens zijn persoonsgericht, namelijk gericht op de maker zelf of tot de groep waartoe hij behoort. Als de dader oog zou krijgen voor de schoonheid en de waarde van een boom, zou hij dan nog de behoefte hebben om in de bast te gaan snijden?

Stadspark

Nieuwe visie voor het Stadspark en omgeving.

Als werkgroep Bomen en Openbaar Groen proberen wij zoveel mogelijk invloed uit te oefenen op de gemeente Veenendaal om deze gemeente zo groen mogelijk te maken en te houden. Met de invoering van de nieuwe Omgevingswet (per 1-1-2022) kan de invloed van burgers op hun omgeving groter worden. In die wet is namelijk geregeld dat bij nieuwe plannen geparticipeerd moet worden met de omwonenden. Zo zijn dus vele gemeentes hiermee aan de slag gegaan en ook de gemeente Veenendaal. Want die gemeente heeft nu een speciale site opgezet waar wij als burgers onze mening mogen geven op bepaalde plannen die binnenkort worden uitgevoerd. Deze site heet www.meedoeninveenendaal.nl.

In de tweede helft van maart of begin april verwacht ik hier het nieuwe visie-voorstel voor het Stadspark. In december 2020 heeft daarover ook al iets gestaan op deze site. Alle inwoners konden toen ideeën inbrengen over wat zij graag zouden willen zien in het park. Verder is er ook een klankbordgroep opgericht waar wij als werkgroep ook in participeren. Uit al die ontvangen ideeën zijn drie schetsen gemaakt die besproken zijn met de klankbordgroep. Met die resultaten is nu een vierde schets gemaakt en deze zal dus worden getoond op die betreffende website. En daar mogen alle burgers dus weer op reageren. Dus hierbij mijn verzoek aan alle IVN-ers om dat dan ook te

gaan doen en met jouw groene hart hier dus commentaar op geven.

Even nog in het kort waar de visie over gaat. Het Stadspark, gelegen tussen de Tinneweide en de Groeneveldselaan, wordt nu door veel mensen ervaren als saai. Het is 1 groot grasveld en er gebeurt weinig. Bij de visie worden ook de Surfvijver en de sportvelden betrokken om het een geheel te maken. De drie schetsen hadden drie verschillende thema's: een park met groen, ecologie, water, biodiversiteit; een park voor evenementen en een park voor sporten en avontuurlijk spelen. Eigenlijk is die vierde schets nu het beste uit die drie vorige schetsen. In de vierde schets vinden we dan onder andere ook terug de natuurlijke oevers, een voedselbos, een avontuurlijke speeltuin, meer wandelpaden, callanetics en de skatebaan, kleine horeca en een groen aangekleed evenemententerrein. Om de verbinden tussen het park en de Surfvijver te verbeteren zal je op de schets ook een directe waterverbinding zien tussen deze twee wateren. Of die er ook daadwerkelijk komt hangt vooral van de waterkwaliteit van het water in de Surfvijver af. In hoeverre de definitieve visie zal worden uitgevoerd hangt uiteraard ook mede af van de financiën die de gemeente er aan wil besteden.

Hou dus de website www.meedoeninveenendaal.nl goed in de gaten en reageer zodat Veenendaal weer een beetje groener wordt en meer biodiversiteit krijgt.

Eventuele vragen of opmerkingen kunt u sturen naar bomen@ivnveenendaal-rhenen.nl

Namens de werkgroep Bomen en Openbaar Groen
Carlo van de Weerd

foto Tineke Wouda

RIEN VAN BARNEVELD
SCHILDERSBEDRIJF ■ INTERIEUR

WWW.RIENVANBARNEVELD.NL

0318 - 556463

Uit IVN maandflits

dinsdag 13 april 2021 - 20:00

Webinar 'Met kinderen filosoferen over natuur'

Speciaal voor vrijwilligers van groene organisaties die met kinderen en jongeren werken, organiseren we op 13 april van 20:00 tot 21:30 een webinar over filosoferen en natuur. April is de maand van de filosofie. Dit jaar is het thema 'de natuur was hier'. Niet zo verwonderlijk in een tijd waarin steeds vaker vragen naar boven komen over onze relatie met natuur. Maar filosofie is niet alleen iets voor volwassenen. Ook, of misschien wel juist met kinderen kun je heel goed filosoferen over natuur. Dit jaar is er in april zelfs voor het eerst een week van de kinderfilosofie. Maar hoe doe je dat, filosoferen met kinderen? Om jullie hiervoor handvatten te geven organiseren we het webinar 'Met kinderen filosoferen over natuur'.

Informatie en aanmelden op: <https://www.ivn.nl/webinar-met-kinderen-filosoferen-over-natuur>

donderdag 15 april 2021 - 19:30 tot 21:00

Oostbroek Webinar Natuurlijk moestuinieren

Moestuiniëren in samenwerking met de natuur
Moestuiniëren is een hobby die je behalve heerlijke zelfgekweekte groente ook dicht bij alle natuurlijke processen brengt. Al wroetend met je handen in de aarde zie je dat je tuin gedurende het seizoen steeds meer gaat leven. Insecten die jouw bloemen komen bestuiven en aan jouw blaadjes knabbelen. Vogels die de insecten opeten of jouw kool. Ondergronds leven dat knaagt aan je wortels maar ook zorgt voor een vruchtbare aarde.

Marieke Dekker - moestuinspecialist van IVN Natuureducatie - vertelt tijdens deze lezing graag hoe de natuur je kan helpen om een gezonde moestuin te creëren. En hoe die moestuin tegelijkertijd een plaats kan zijn waar biodiversiteit tot leven komt.

Informatie en aanmelden op: <https://www.ivn.nl/provincies/utrecht/aanmeldformulier-oostbroek-webinar-natuurlijk-moestuiniëren>

17 en 18 april: Nationale Bijentelling (NL Zoemt)

Info en aanmelden: <https://www.nederlandzoemt.nl/doe-mee/bijentelling-resultaten/>

EkoPlaza
Uw biologische supermarkt
in Veenendaal
Ook voor uw glutenvrije -
en dieetproducten.
EkoPlaza,
Pr. Bernhardlaan 1, Tel. 0318-516537

Lid Worden van IVN

U kunt het werk van de IVN-afdeling Veenendaal-Rhenen steunen door IVN-lid te worden. Als lid bent U van harte welkom bij onze activiteiten.

Als lid, ontvangt U, naast ons Groene Blad dat minimaal 4 keer per jaar verschijnt, ook het kwartaalblad "Mens en Natuur" van de landelijke IVN vereniging.

Aanmelding:

<https://www.ivn.nl/word-lid>

Opzegging en/of verhuizingen: z.s.m. opgeven via:

ledenadministratie@ivnveenendaal-rhenen.nl

Bijdrage GB

Hebt u iets moois of unieks beleefd in de natuur, vertel datdoor een stukje te schrijven voor het Groene Blad. Iedere bijdrage is welkom. Deel deze ervaring met de lezers van dit blad. Net zoals die prachtige foto die u hebt gemaakt. Laat iedereen meegnieten van al het mooie van de natuur. Hebt u weet van activiteiten die voor de lezers van het Groene Blad interessant of zinvol zijn, maak het (liefst ruim van tevoren) kenbaar bij de redactie.

Belangstellenden om mee te helpen met het maken van het Groene Blad en die het redacteurschap eventueel op zich willen nemen zijn van harte welkom!

Ik stop eind van dit jaar met het (op)maken van het Groene Blad.

Nico Bosman

GROENE BLAD

De vorige nummers van het Groene Boald kunt u vinden op:

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/archief-van-hetgroene-blad>

Primera
Van Walssem
VEENENDAAL | SCHERPENZEEL
boeken tijdschriften wenskaarten
cadeaukaarten kantoorartikelen
kansspelen tickets tabak
post.nl
Primera Van Walssem
Pr. Bernhardlaan 1, Tel. 0318-516537
primera@vanwalssem.nl
Primera ScherpENZEEL
Pr. Bernhardlaan 1, Tel. 0318-516537
primera@scherpENZEEL.nl
GRATIS
PARKEREN
JAREN NAAR PASSEN

INDIEN ONBESTELBAAR: CAMPHUYSENSTRAAT 5, 3906 WV VEENENDAAL

